

THRILLERSCHRIJVER

Sten Treland

ONTMASKERD

De bio van de Noor **Sten Treland**, die pas debuteerde met 'De lachende eland', deed in het wereldje de wenkbrauwen fronsen: groeide op in Oslo, leefde in Amsterdam en Antwerpen, raakte verzeild op Sicilië, waar hij als kok werkte en drie maanden in de cel zat. Op basis van een synopsis kreeg Treland een contract bij een Belgische uitgeverij, nog vóór zijn boek in Noorwegen uit was. Zou het echt?

Sue Somers / Foto's Marco Mertens

Nee dus: Sten Treland is een pseudoniem van auteur en ex-oplichter **Stan Laurysens** (67) en recensent **Joost Houtman** (37). Geheel exclusief voor Humo laten de heren de maskers vallen – op één voorwaarde: dat het demasqué plaatsvindt in de Noorse Zee-manskerk in Antwerpen. De plek is niet toevallig gekozen: het gebouw heeft een kleine rol in het boek, en beheerder **Gunnar Myklebust** – die u misschien nog kent als woordvoerder van de Noorse gemeenschap in België ten tijde van **Anders Breivik** – zorgde mee voor de zinderende en bijwijlen hilarische finale. Die speelt zich af in een Noorse zalmboerderij die... Nuja, dat leest u zelf maar. **Stan Laurysens** «Wist je dat zalmen verkleuren naargelang de voeding die ze krijgen? De

zalm die voor de NAVO bestemd is, moet bijna doorzichtig rood zijn, terwijl Belgen 'm lichtroze willen. Een weetje van Gunnar – zijn broer is zalmkweker. Gunnar had in de jaren zestig het eerste buffetrestaurant van België: Smörgåsbord, op de Meir. Op zondag stonden de mensen er rijen dik aan te schuiven. Ik ben er laatst nog geweest, 't is nu een kledingwinkel. Op de eerste verdieping, tussen de truien en de broeken, hangen nog foto's van het restaurant.»

HUMO Zijn jullie ooit in Noorwegen geweest?

Laurysens «Nog nooit!»

Joost Houtman «Ik wel, ik heb er de schrijver **Jo Nesbø** geïnterviewd – zijn boek 'Headhunters' vind ik fantastisch. Ik ben toen een paar dagen langer gebleven, voor een week-

endreportage voor De Morgen. Alle plekken waar ik toen ben geweest, heb ik in 'De lachende eland' verwerkt. Ik ben een sucker voor Scandinavische thrillers: ik heb alle dvd-reeksen en boeken verslonden.»

HUMO En dus dacht je: laat ik er zelf één schrijven?

Houtman (*grijnst*) «Zoiets, ja. Ik heb al boeken geschreven ('Het foute elftal' en 'De foute ster', over moord en doodslag in de sport en de showbizz, red.), maar nog nooit fictie. Ik vond het een spannend idee om dat met zijn tweeën te doen en een nieuw alter ego te verzinnen. De mensen een beetje bedotten, dat is toch plezant?»

Laurysens «Thrillers zijn geen echte boeken, dat is entertainment, wegwerpliteratuur. Weinig mensen houden een thriller bij als ze 'm uit hebben. Ze

brenge 'm naar De Slegte (nu Polare, red.) of laten 'm achter op vakantie. Net omdat het entertainment is, zijn er geen regels. Of er nu één auteur is, of twee, of drie: maakt niet uit. Rond een thriller moet je vooral veel show verkopen.»

HUMO Vlamingen zijn zot van thrillers, en ze verschijnen ook aan de lopende band. Om op te vallen als auteur moesten jullie wel iets speciaals doen.

Laurysens «Er worden in Vlaanderen geen thrillers geschreven, ze worden geschéten. Maar de meeste zijn niet te lezen. Er zijn maar een paar goeie thrillerschrijvers: **Aspe**, bijvoorbeeld. Nog nooit een boek van hem gelezen, maar ik wéét dat hij goed is. Anders breng je geen 32 boeken ►

**‘De mensen
bedotten,
dat is toch
plezant?’**

JOOST HOUTMAN

**‘Rond een thriller
moet je vooral veel
show verkopen’**

STAN LAURYSSENS

► uit waarvan er telkens 70.000 exemplaren worden verkocht.»

HUMO Dat is een commerciële beoordeling, geen kwalitatieve.

Lauryssens (*gooit z'n armen in de lucht*) «Maar ik heb toch net uitgelegd dat thrillers commercieel zijn? Dat heeft niets te maken met goed of slecht, maar met wat de lezer wil. Aspe is een kruidenier die weet dat zijn lezers geen groene appels willen, want die zijn te zuur. Ze willen zachte, roze appeltjes. En die geeft Aspe hun elk half jaar.»

Houtman «Je moet de thriller schrijven die je zelf graag wil lezen. En de thrillers die ik graag lees, zijn die die je in je hoofd ziet gebeuren. Ken je de film 'Lock, Stock and Two Smoking Barrels'? Dat is de stijl die ik voor ogen had.»

HUMO Een misdaadkomedie?

Houtman (*knikt*) «Scandinavische thrillers kunnen zo donker zijn. Ik wilde er meer humor en spel in.»

Lauryssens «Een goeie thriller móét humor bevatten! Toch om succes te hebben in Vlaanderen, want Vlamingen zijn nu eenmaal *zwanzers*. Dat is trouwens één van de redenen waarom Vlaamse thrillers amper vertaald worden: er zit te veel spelerei in. In Groot-Brittannië bijvoorbeeld lezen ze dat niet graag.

»Les één voor toekomstige thrillerschrijvers: ga uit van wat de lezer wil en geef hem dat in de overtreffende trap. Niet één dode, geen twee, maak er twintig van. In het begin van ons boek ontploft een bus na een aanrijding met een eland, met een tiental doden als gevolg. Absurd: ik heb de laatste twintig jaar geen bus geweten die verongelukt is omdat er een eland tegen is gebotst. Een literair schrijver zou zoiets nooit doen.»

STALKER IN HET PISSIJN

HUMO Hoe hebben jullie elkaar leren kennen?

Lauryssens «Door een geval van stalking.»

Houtman (*kreunt*) «Dit wordt gênant.»

Lauryssens «Tijdens één van de laatste edities van Zuiderzinnen stond ik in het pissijn. Opeens dook een gast naast me op die over literatuur begon te lullen. Hij wilde absoluut afspreken, maar ik was half *tuut*, dus ik zei hem: 'Ja, ja, bel me maar eens op.' Op een literair festival wil iedereen met je praten. Als het mooie vrouwen zijn, ga ik daar onmiddellijk op in, maar zo'n zagevent... Bon, ik hoorde niets meer van hem, dus ik dacht: 'Zie je wel, een stalker!' Tot ik vorig jaar een boek over **Adolf Eichmann** publiceerde, één van de architecten van de Holocaust. Ik kreeg een telefoontje van een zekere Joost die vroeg of ik het boek wilde opsturen. Een paar weken later staat er een recensie over in De Morgen. Een lofzang van een hele pagina!»

Houtman «Het was ook echt goed.»

Lauryssens «Ik bel die kerel op om hem te bedanken en nodig hem uit voor een etentje. We spreken af in een restaurant in Mechelen – ik had nog altijd niet door dat ik hem al eerder had ontmoet. Pas toen ik hem zag binnenkomen, dacht ik: 'Godverdomme, dat is die stalker van op Zuiderzinnen!' Maar kom, hij had een goed stuk geschreven, ik wilde hem trakteren.»

HUMO Wanneer hebben jullie het plan gesmeed om samen een boek te schrijven?

Lauryssens «Eigenlijk hebben we dat niet samen gedaan, maar dat was wel het plan.»

Houtman «Dat heeft toch nog twee, drie jaar geduurd. Na dat etentje zijn we contact blijven houden. Ik wilde al langer een fictieboek schrijven. Een romanschrijver ben ik niet, maar een thriller, dat zag ik nog zitten. En zeker met Stan: hij heeft er al twaalf geschreven.»

Lauryssens «Toch zie ik mezelf niet als een thrillerauteur. Ik heb ook een boek over **Dalí** geschreven dat verfilmd wordt, één over de vrouw van **Aldous Huxley**, en mijn boek over Eichmann is pas uit in het Engels. In het najaar verschijnt 'Schoenaerts', over de acteur **Julien Schoenaerts**, de vader van **Matthias**. Een bom van een boek!»

HUMO Hoe doe je dat, met z'n tweeën een boek schrijven? Elk een hoofdstuk?

Lauryssens «Ik heb de aanzet geschreven: twintig pagina's. Die heb ik doorgemailed naar Joost, en een paar dagen later kreeg ik de tekst volledig bewerkt terug. Hij had stukken geschraapt of verplaatst, maar vooral: de oorspronkelijke tekst was ineens dubbel zo lang. Toen wist ik: we zijn vertrokken. Maar plots kreeg de vader van mijn vriendin kanker. Om de twee dagen reed ik met hem naar Gent voor zijn chemobehandeling. Ik zat de hele dag in het ziekenhuis, en wanneer ik 's avonds thuis kwam, hielp ik hem bij het eten en stopte ik hem in bed. Maar een thriller moet je in een roes schrijven: vier tot zes weken, en klaar. En dat ging toen niet.»

Houtman «Ik heb er iets langer over gedaan, maar toch: in

minder dan drie maanden was het af. Voller dan voltijds aan gewerkt, maar 't was dan ook *an accident waiting to happen*. Het belangrijkste was dat ik Stan zijn zegen had.»

Lauryssens «Die gast kwam plots af met een storyboard: een stuk karton zo groot als een schilderij, voor en achter beschreven. Ik dacht: 'Als hij dat begint te vertellen, zitten we hier over twee maanden nog!'»

Houtman «Ik had het boek uitgeschreven in filmscènes. Stan verklaarde me voor gek: 'Dat verhaal *zet zich wel*.' Maar het was mijn eerste fictieboek, ik had een houvast nodig. Een thriller is een denkoefening: als a gebeurt, dan volgt b. En je moet bij de les blijven om tot z te geraken.»

Lauryssens «Een thriller is een kruiswoordraadsel. Je bedenkt een raamwerk en vult de vakjes in. Maar het moet wel allemaal juist zijn. De lezer is niet gek: als hij iets leest dat niet klopt, dan ben je 'm kwijt.»

HUMO De Scandinavische crimi doet het goed. Zijn jullie bewust op die trein gesprongen?

Houtman «Door **Henning Mankell** en **Jo Nesbø** te interviewen, heb ik wel tips gekregen. Met **Hans Rosenfeldt**, de bedenker van 'The Bridge', heb ik zelfs een goede band opgebouwd – in het tweede seizoen van die reeks passeert er niet toevallig een zekere Joost. Misschien is dat er onbewust in geslopen.

»Ik heb vooral het toeval een rol willen laten spelen. Het ongeval waarmee het boek begint, is geen misdrijf, maar een toeval dat een serie van gebeurtenissen in gang zet.»

Lauryssens «Je moet eerlijk zijn, Joost. Dat accident is gepikt van 'De lachende politiemans' van **Sjöwall** en **Wahlöö**.»

Houtman «Dat is waar. Ik heb nog een paar scènes uit dat boek overgenomen, als eerbetoon.»

Lauryssens «'De lachende politiemans' is de oer-Scandinavische thriller. Van een schrijvend koppel, trouwens. Ik las

'Een goeie thriller móét humor bevatten om succes te hebben in Vlaanderen'

Stan Lauryssens (links): 'De lezer is niet gek: als hij iets leest dat niet klopt, dan ben je 'm kwijt.'

het boek kort nadat het uitkwam in 1968 en ik was meteen verkocht.»

ANAGRAM

HUMO Ondanks het feit dat je maar twintig pagina's schreef, draagt het boek toch jouw stempel, Stan. Ultrakorte zinnen, veel herhalingen, af en toe een scabreuze scène: vintage Lauryssens. Alle hoofdpersonages kotsen zich de ziel uit hun lijf en er wordt opvallend vaak in broeken gepist.

Lauryssens «What can I say? Joost is een goede lezer (grijnst).»

Houtman «Weet je wat ik een mooi compliment vind? Mensen die zeggen dat ze het boek in één dag hebben uitgelezen. Dat is toch fantastisch?»

Lauryssens «Ik krijg voortdurend mailtjes en berichten op Facebook: 'Geweldig boek, Stan!' Sorry, maar ik heb het niet geschreven. Ik heb mijn rechten zelfs volledig aan Joost afgestaan. Ik, die de grootste geldwolf van Europa ben geweest! Toen ik mensen oplichtte met valse kunst, kon ik niet genoeg binnenrijven.»

Houtman (*lacht*) «Eigenlijk heb ik Stan opgelicht, deze keer.»

HUMO Jullie gimmick is wel

maar half gelukt. Op blogs gonst het al een tijdje van de geruchten dat Stan Sten Treland zou zijn.

Houtman «Hoezo, half gelukt? Mijn uitgever liet me deze week nog weten dat Bazar, een grote Noorse uitgeverij, de rechten wil hebben. Hun proeflezer heeft een enthousiast leesrapport geschreven. Ze spreken zelfs van een verfilming.»

HUMO Was het de bedoeling om zo snel met de onthulling te komen?

Houtman «We hebben lang op twee gedachten gehinkt: zo lang mogelijk volhouden of niet. Maar er wordt zoveel gesuggereerd. Voor mij was het gewoon plezant om het spel van de thriller door te trekken. Er staan een paar hints in het boek: de vertaalster, Kate Feidisen, is een anagram voor 'dit is een fake'. Hussel de letters van John Matsouto, één van de slachtoffers van het busongeval, door elkaar en je komt bij mij uit. En wie de namen van de Vlaamse personages bij elkaar googelt, komt ook bij mij terecht.»

HUMO En zo is Sten toch Stan.

Houtman «En 'tre' betekent hout in het Noors. Ik wilde er eerst Treman van maken, maar die naam bestaat niet in het Noors. De Noorse ambassa-

de stelde Treland voor, dat is een gangbare achternaam. De vrouwelijke inspecteur in Noorwegen woont op de Hausmannskade: weer Houtman.»

Lauryssens (*hoofdschuddend*) «Joost heeft de fout van zijn leven gemaakt door het boek niet onder zijn eigen naam te schrijven. Had hij dat wel gedaan, dan zou hij dit jaar de Hercule Poirotprijs hebben gekregen. Daar steek ik mijn hand voor in het vuur.»

KONINKLIJKE GRATIE

HUMO Komt er nog een tweede Sten Treland?

Lauryssens «Joost mag het weten (*lacht*). Dat wilde ik nu al het hele interview zeggen!»

Houtman «Ik heb een nieuw verhaal in gedachten. Deze keer ga ik het helemaal zelf doen. Maar Stan blijft mijn mentor. Schrijven is een eenzame bezigheid: het is fijn als je met iemand kunt overleggen.»

Lauryssens «Onder een pseudoniem begin ik er niet meer aan. Sinds ik gratie heb gekregen van de koning, wil ik de mensen niet meer bedotten.»

HUMO Je meent het.

Lauryssens «Hand op het hart. Toen ik als oplichter in de kunsthandel werkte, heb ik twee jaar effectieve celstraf gekregen. Ik had een maand in voorarrest gezeten in de Begijnenstraat. Toen ik vrijkwam, ben ik naar Barcelona gevlucht. Daar heb ik zeven jaar gewoond. Een lief leren kennen, een kind gekregen. Maar Interpol was me op het spoor gekomen en heeft me gearresteerd. Drie maanden heb ik in Madrid in de cel gezeten voor ik werd uitgeleverd aan België. De beste drie maanden van mijn leven!»

»Alle voortvluchtigen die worden opgepakt door Interpol, komen in dezelfde gevangenis terecht. Ik zat er met Amerikanen, Russen, Britten, noem maar op. En wat moet je de hele dag doen in een gevangenis in het Spaanse binnenland? In de zon zitten! Het was

daar veertig graden, we hingen voortdurend rond aan het zwembad en praatten. Omdat ik verschillende talen spreek, moest ik voor iedereen tolken wanneer zijn advocaat op bezoek kwam. De verhalen die ik daar heb gehoord! En goed eten! Russen eten geen makreel, dus als dat op het menu stond, was er zoveel over dat er 's anderendaags soep van werd getrokken. Ik kan u verzekeren: vissoep van gerookte makreel, dat is om duimen en vingers bij af te likken. Maar goed: toen ik terugkwam in België heb ik nog een maand in de cel gezeten. Daarna heb ik gratie gekregen.»

Houtman «Ik moet ineens denken aan 'Hustle', een serie waarin een groepje misdadigers een bedrog opzet. Hun slagzin luidt: 'You can't cheat honest people.' Dat klopt: eerlijke mensen kun je niet oplichten. Maar wie uit is op meer geld dan je ooit kunt verdienen, die zal altijd in de val trappen.»

Lauryssens «Ik zal je meer zeggen: VTM had de rechten op die serie gekocht en wilde er een Vlaamse versie van maken. Vier, vijf misdadigers die samen iets beginnen. Ze hadden mij gecast als de oplichter, en topgangster Leopold Van Esbroeck, Popolino, zou de man van de wapens en het zware geweld zijn. Er zat ook iemand bij die een moord had gepleegd en een nerd die was veroordeeld tot tien jaar wegens computerhacking. We hebben vijf keer vergaderd, maar toen we een paar maanden ver waren, zat de helft van de groep al terug in de bak.»

»Na een vergadering zijn we eens paardensteak gaan eten in De Kuiper in Vilvoorde. Het was op een middag, de tent zat goed vol. Waarop iemand uit onze groep zei: 'Een bomvol restaurant, hoeveel geld zou hier niet in de kassa zitten? Als we over een paar uur terugkomen, is dat allemaal van ons!' De reeks is er nooit gekomen. VTM moet geweten hebben dat het verkeerd ging aflopen (*lacht*).» **H**

Sten Treland, 'De lachende eiland', Manteau.